

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Branje v srednji šoli

POVZETEK:

Prispevek govori o enem izmed romanov, odličnih za branje v srednjih šolah, odlomek iz njega najdemo v učbeniku za 1. letnik književnosti srednjega strokovnega izobraževanja Od branja do znanja.

Padec je izjemno sporočilen roman, odpira številna vprašanja, dotika se najbolj skritih in najbolj ranljivih mest posameznika in vseh nas.

Roman je v prispevku predstavljen z več zornih kotov: z analitično-esejskimi komentarji posameznih prvin romana - od zgodb do odnosov med osebami, njihovega odnosa do zgodovine in sedanjega trenutka, do nasilja in strahu; od motivov, prostorske simbolike do strašne moči besede (nacistične retorike, poigravanja z imeni) s pisateljičinim razmišljanjem, s sklepno-esejskim komentarjem o sporočilnosti romana, z nalogami za dijake v uri (urah) pogovora o prebranem romanu.

Zamolčana preteklost in zatiskanje oči pred očitnim, želja po pripadnosti in moči, hkrati še jeza, sovraštvo, dolgčas – vse vodi v neizmerno bolečino, v krivdo, v pohabljenost duše in telesa, mladenič ponovi zgodovino, obnovi dedkov, vojni čas, nase potegne neznosno breme krivde, pohabi ljubljeno dekle ter bližino spremeni v komaj še kdaj premostljivo razdaljo.

1 Uvod

Roman je primeren tako za srednješolsko domače branje kot za branje v bralnih klubih, prav tako je vsega razmišljanja vreden zapis o romanu in o pisanju Anne Provoost, avtorice Padca, pisateljica namreč govori o pomenu tabujskih, problemskih tem, o vprašanjih, ki jih taka literatura odpira, o odgovorih, ki jih morda ponuja, o upanju ...

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Padec je roman o odraščanju, o preteklosti, (poznavanju) resnice, o sovraštvu, ljubezni in krivdi – predvsem pa o neizmerni bolečini.

Nobenega bralca, ne mladega ne odraslega ne pušča, ne more pustiti neprizadetega.

2 Dve zgodbi romana

V romanu sta dve zgodbi, sta preplet sedanjega in preteklega časa, obenem sedanja zgodba, zgodba vnuka, najstnika Lucasa ponavlja in hkrati presega preteklo zgodbo dedka Felixa.

Naloge:

Obnovite Lucasovo zgodbo.

Utemeljite naslednji trditvi:

Lucasova zgodba je intimna pripoved o odraščanju, o iskanju resnice in ljubezni in samega sebe.

Lucasova zgodba ni le zgodba posameznika, ampak je tudi zelo univerzalna zgodba o današnjem času in prostoru, v katerem se križajo nepozabljena preteklost, stare bolečine in zamere, nestrpnost, netoleranca, sovraštvo do priseljencev, do drug(ačn)ih kultur, strah in molk, nesposobnost komunikacije celo med najbližjimi.

Obnovite zgodbe Lucasovega dedka Felixa Stocxa, Caitlin in njene mame, sestre Béate.

Kakšno vlogo imajo v romanu frizerka, kakšno Benoît in kakšno Alex?

Kakšno vlogo ima retorika Benoîta v romanu? Kako vpliva na Lucasa? Pomagajte si z naslednjimi citati. Poiščite podobne.

Benoît: »Naši ideali so natanko takšni, kot jih je imel tvoj ded. Tudi mi se borimo za dobro domovine. Od ljudi, kakršen je bil on, smo se naučili, kaj je to pripadnost in kaj je zaupanje.« (64). Nadaljuje s povabilom: »Zato si zapomni: če se kdaj znajdeš v težavah, pridi k nam. Vse bomo naredili, da ti pomagamo.« (64)

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Lucas: »Kako bi se počutil, če bi naju zdaj zavrnil? Ko bi odhajal iz kleti, bi si že očital: "Je to tovarštvo?" Prav to bi se vprašal, verjemi. "Popravita mi žago, ko me nekaj prosita, pa ju pustim na cedilu.« (153)

Lucas: »Čeprav sem bil negotov in Benoîtu nisem popolnoma zaupal, sem kar vztrepetal ob misli, da nečemu pripadam in imam posebno nalogo: požagal bom drevo.« (157)

Kaj veste o »obritoglavcih«¹?

Kako sta povezani zgodbi preteklosti in sedanjosti?

Kako razumete, da »je zgodovina učiteljica življenja«?

3 Književni prostor

Roman je postavljen v Belgijo, v kraj Montourin in njegovo bližnjo okolico (predvsem hrib z dedkovo hišo in samostanom).

Najpomembnejši prostori:

- Dedkova hiša z vrtom, lopo (dedek jo je imenoval delavnica, kar je res bila) in dedkovo sobo.

¹ Obitoglavci ali tudi *skinheadi* (izvirno angleško: skinhead) so člani subkulturnih skupnosti, ki izvirajo iz Jamajke iz 60. let 20. stoletja. /.../ Subkulturo skinhead rodi Anglija v letu 1969. Bada delavske mladine in delavski duh, želja po koristnosti in pripadanju so lastnosti, ki jih kasneje uspešno zlorabi angleška skrajno desničarska organizacija National front in skine spremeni v ulično vojsko v stilu Skrewdriverjev "Soldier of freedom" ali "Nigger killer", vendar le tako dolgo, dokler so jim ugajali oziroma dokler so od njih imeli koristi. /.../ Skinheadi so bili v konfliktu s skoraj vsemi subkulturami. Pretepali so vse drugačne. Tu verjetno tudi tiči razlog za neodobravanje njihovega početja s strani širše javnosti. Skine bremenijo tudi številni predsodki (rasizem, nacizem, neonacizem, patriotizem,...) in stereotipi (huliganstvo, narcizem oz. mačovstvo,...). Tako kot drugje, pa verjetno tudi tu velja, da so vse te lastnosti odvisne od posameznika.

VEČ na straneh: <http://net-lord.net/evs/index.php?page=subkultura&sub=3> (Evropa v šoli, Medkulturni dialog);

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Obritoglavci>;

http://www.mladina.si/mednik/200546/clanek/nar--nasilje-tomica_suljic/ (Šuljić, Tomica: Skinovska nevarnost - Agresivni izpad skinheadov na nočnem pohodu po Metelkovi)

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

- Samostan sv. Antona, ki je ločen od dedkove posesti z zidom, samostanski vrt z vrbami, ribnikom, gosmi in skrivnostna samostanska klet.
- V kraju Montourin:
  - Frizerski salon s frizerko Nadine.
  - Cercle Meunier, revna četrt, kjer živi veliko priseljencev.
  - Stanovanje Benoîta na Ulici Machiavelli 69.

(Niccolò Machiavelli² je bil florentinski diplomat, pisatelj in politični filozof 16. stoletja, znan je predvsem po svojem delu Vladar, v katerem zanika povezavo med etiko in politiko, kot tak velja za začetek moderne realne politike. Po njem se imenuje izrazito negativna oznaka političnega ravnanja - . makiavelizem. Nekaj Machiavellijevih trditev, maksim, ki se pogosto navajajo v kritikah izbranih politikov:

- *Cilj posvečuje sredstva.*
- *Bolje je vzbujati strah, kot biti ljubljen.*
- *Kakor psi tudi ljudje lajajo na vse, kar jim je novo in nepoznano.*

Naloga: Kateri ključni dogodki se zgodijo v posameznih prostorih?

4 Književne osebe - njihovi medsebojni odnosi, njihovo razmišljanje o preteklosti, o sedanjosti, o zgodovini, strahu, nasilju ...

4. 1. Osebe in njihovi odnosi

Glavna oseba, tudi prvoosebni pripovedovalec je Lucas Beigne.

Naloga:

- Kaj veste o Lucasu? Predstavite ga.
- Prav tako pomembna je Caitlin. Predstavite jo. Primerjajte jo z Lucasom.
- Naštejte, imenujte druge pomembne osebe iz romana.

² Več na straneh: [http://sl.wikipedia.org/wiki/Vladar_\(Machiavelli\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Vladar_(Machiavelli));

http://en.wikipedia.org/wiki/Niccol%C3%B2_Machiavelli;

<http://plato.stanford.edu/entries/machiavelli/>

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

- **Predstavite odnose med osebami:**
  - Lucas in njegova mama (*»Moja mama ni o vsem tem vedela ničesar. Zdaj ko gledam nazaj, ji to nekoliko zamerim.«* 166);
  - Caitlin in njena mama;
  - sestra Béate in dedek (*»Molče sta živela drug ob drugem, on sam v podeželski hišici, ona zadnja redovnica v samostanu od boga pozabljenim ...»*);
  - Alex in Benoît;
  - Lucas, Alex in Benoît;
  - Caitlin in Lucas.

4. 2. Lucasova mama in njeno poznavanje preteklosti (odlomek s strani 53, 54)

Naloga: Kakšno je poznavanje preteklosti Lucasove matere, kakšen je njen odnos do vsega, kar se je nekoč dogajalo, do zgodovine? Razmislite, kdaj ima priložnost, da pove sinu o dedkovi preteklosti? Kdaj zares pove, kako, zakaj ne prej?

Res je, mama se o preteklosti ne pogovarja s sinom. Verjetno, gotovo je to napaka. Toda, razmislimo, morda je napaka še drugje. Lucasova mama sama pravi:

»Nekdaj se je tukaj dogajalo marsikaj. Več, kot si lahko misliš, ampak stvari, ki so se zgodile, zdaj niso več pomembne. Samo tepci še govorijo o tem. In zdaj, ko je mrtev, so spet začeli.«

»Zakaj pa tega ne smem vedeti jaz?»

»Česa ne smeš vedeti?«

»Vsega. Kar se je zgodilo. Nihče mi nič ne pove.«

»Saj bi ti povedala, vse in od začetka do konca, če bi le vedela, kaj. Ampak o tem ima vsak svojo zgodbo, razumeš? In dostikrat so si nasprotne. Sama sem dolgo verjela dedkovi verziji. Ostale so bile zame samo govorice.«

»Pa mi povej, kar si zvedela od njega.«

Zaprla je oči in dolgo jih ni odprla, kot bi imela migreno.

»Daj no,« sem jo silil.

»Ne morem.«

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

»Zakaj ne?«

»Zmedena sem.«

»Ker sem te prestrašil?«

»Zaradi drv.«

»Zaradi drv?«

»Tistih, ki jih je puščal ob zidu.! Za sestro Béate. To je tako čudno in celotno dedkovo zgodbo postavlja v popolnoma novo luč.«

/.../

»Ali pa se je moral za kaj odkupiti?« se je glasno vprašala in privzdignila obrvi.

4. 3 Caitlin, njen odnos do preteklosti, do nasilja in strahu, do vrednot naše zahodnjaške civilizacije

Naloge:

- Obnovite, kako in kdaj Caitlin razloži dedkovo preteklost in preteklost samostana Lucasu.
- Zakaj pravi Caitlin »Mnenje moraš imeti. Če ga nimaš, si ga moraš ustvariti«?
- Kako razume stisko in tudi krajo Arabcev? Pomagajte si z odlomkom, stran 207, 208:

»Veš, kaj je prva lekcija, ki se je naučijo v tej deželi? Glej, da boš imel denar. Kako prideš do njega, pa je tvoja stvar. Pravil ni več. Tudi domačini s svojimi restavracijami, kmetje s sezonskimi delavci in bogatašnje s tujimi varuškami počnejo nekaj, kar ni zakonito. Izmislili so si svoja pravila in zaradi tega se nihče ne vznemirja. Arabci pa počnejo isto. Tudi oni so si domislili, kako priti do denarja. Seveda kradejo naša kolesa in avtomobile. A še prej smo jim mi ukradli sanje. Mogoče so včasih hoteli postati učitelji ali trgovci, a ker jim tega nismo pustili, so izbrali drugačen poklic. Danes vsi govorijo samo o konkurenci in tekmovalnosti, na enakost in solidarnost pa so pozabili. Celo zaničujejo ju.«

- Kako Caitlin razume neonacizem, sovražnost, rasizem? Pomagajte si z odlomkom, stran 208:

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

»Veš, zakaj so tisti fantje postali rasisti? Zaradi strahu. Res je, vsi se bojimo. Strah te je, da ti ne bo uspelo, da ti bo zbolela mama /.../. Strah te je vsega, česar ne moreš nadzorovati. Tako je, takšni smo ljudje. Da se naučiš živeti s tem, je najbrž prava umetnost. Ti fantje pa negotovosti in strahu ne prenesejo. Zato se poskušajo zaščititi: prisegajo na prastara pravila, zahtevajo, da se spet uvede smrtna kazen ter preganjajo vse, kar je novo in drugačno. Obenem hlepijo po moči. Mislijo namreč, da se močnim ni treba ničesar bati. Toda moč je v svojem bistvu egoistična. Jaz, na prvem mestu sem jaz! In če vprašaš mene, nas ne ogrožajo Arabci, ampak mali naciji s svojimi molotovkami! Tisti, ki hočejo plesalce, pisatelje, homoseksualce in novinarje strpati v zapore! Njih se zares bojim, ne pa nekega temnookega fantiča, ki je pobegnil z mojim kolesom.«

5 Motivi

5.1 Ogenj

Ogenj ima očiščevalno moč, je rušilen, apokaliptičen.

Lucasova mama pokuri vse dokumente o dedku.

»Zdaj mi je lažje. Oddahnila sem si,« je tiho rekla. Tako čisto je.« (116)

Z molotovkami povzročijo požar v župnišču, namenjenim za dom priseljencev, ogenj se vname v lopi in Lucas si opeče roke, ogenj zajame Catlinin avto in Lucas jo gre reševati ...

5.2 Motorna žaga

Je srhljiv motiv in na žalost vodilni motiv romana. Ima dvojno, ambivalentno vrednostjo: je orodje, s katerim Lucas neutrudno pripravlja drva za potrebe samostana (sestro Béate in kasnejše priseljence) in je orodje, s katerim zaseka v drevo v Cerclu, za žago kupuje bencin, ki pristane tudi v molotovkah, zaradi bencina se vname v lopi, gasi in si opeče dlani, z ožganimi rokami in z žago na koncu reši in usodno rani Caitlin ...

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

5. 3 Frizura

Vročje je in Lucas gre k frizerki, da mu skrajša lase. Kasneje pravi: »Zdaj vem, da je bila to napaka. Ko razmišljam o tistem trenutku, mi postaja jasno, da se je prav takrat vse začelo odvijati narobe.« (22)

Ker mu uredi nekam otročjo frizuro, s katero spominja na Tintina, se ostriže še enkrat, tako postane skin, obritoglavec ...

5. 4 Živali

Caitlin prosi Lucasa, naj gre z njo v klet in goloba, ki se je v njej nesrečno ujel, odreši trpljenja. Izkušnja je za oba silno neprijetna, žival se jima smili, usmrtiti žival se jima zdi nekaj nesprejemljivega.

Gosi so imeli v samostanu med vojno in jih imajo spet. Gosi nadomeščajo alarm, saj ob prihodu tujca zaženejo vek in krik. Na koncu vojne so nacisti po likvidaciji nun pobili še gosi.

Benoît ima v svoji kleti obešeno ubito košuto, očitno je tudi divji lovec. Lucasu razloži:

»Poglej, Lucas. Tako kot mora biti človek sposoben življenje rešiti, ga mora biti zmožen tudi odvzeti.«

5. 5 Drevesa, lipa, borovci, drva

Drevesa so živa, so narava, Caitlin pravi: »Žag ne maram. In dreves se mi zdi škoda. Naj rastejo.« (147) Če se že jih požaga, naj se jih za drva, naj ogrejejo ljudi.

Lipa na trgu je odveč, saj ogroža akcijo z molotovkami.

Naloga: Kakšno vlogo imajo borovci ob samostanskem zidu?

5. 6 Dedkovo okno

Je prava opazovalnica: Nudi razgled na vrt, na samostan, na dogajanje okoli njega.

Naloga: Kdaj stopi Lucas na dedkovo pisalno mizo in se zazre skozi okno? Kakšno vlogo je imelo to okno v preteklosti?

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

6 Moč besede

Beseda je imenitno sredstvo manipulacije. Mojster manipuliranja je gotovo Benoît. Glagol manipulirati ima slabšalni pomen: preračunljivo ravnati, delati (v korist sebi in škodo drugemu): Ni dovolil, da bi z njim manipulirali.

Naloga: Razmislite o pogovorih in maksimah:

- *Beseda je meso postala. (Sveto pismo)*
- *Besede imajo skrit vpliv, kakor ga ima Luna na plimovanje. (Rita Mae Brown)*
- *Zabloda, neumnost in laž ne izhajajo iz misli, temveč iz besed. (Karel Čapek)*
- *Vzdevek je najtežji kamen, ki ga vrag lahko vrže na človeka. (William Hazlitt)*
- *Izgovorjena beseda se ne vrne. (Horac)*
- *Besede so skrivnostne mimoidoče duše. (Victor Hugo)*
- *Kajti beseda, to je treba vedeti, je živo bitje. (Victor Hugo)*
- *Ne, kralj: lepa beseda je vsa naša moč, dokler nam čas ne pride na pomoč. (William Shakespeare)*

6.1 Nacistična, rasistična retorika

Naloga, lahko tudi medpredmetno povezovanje z zgodovino:

Razmislite o Hitlerju, njegovih govorih, nacistični propagandi, o pogromih Židov, današnjih genocidih ... Primerjajte nacistično, rasistično retoriko z govori Benoîta, z njegovim zagovarjanjem poboja ljudi, pomagajte si z naslednjimi odlomki iz romana, opredelite se do izrečenega.

1. odlomek (stran 110 in 111)

»Včasih je potrebno ubijati, da se ohrani čistost. Šibke ubiješ, da preživijo močnejši. Poglej Tašo. Odličen doberman je, ker so se ljudje skozi zgodovino trudili, da so njeno raso ohranjali čisto. In v naravi se dogaja podobno. Samo spomni se, kaj o pravici močnejših pravi Darwin.«

»Se nikoli ne ozreš za našimi starčki, mamami in otroki na naših igriščih, ko se sprehajaš skozi mesto? Je nato nadaljeval.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Govoril je počasi, z dolgimi premori med posameznimi besedami.

»Te ob pogledu na njih še nikoli ni spreletelo, kako ranljivi so videti?«

»Mogoče kdaj,« sem plaho prikimal.

»In če pogledaš deželo, ki smo jo ustvarili, nikoli ne pomisliš: tega ne smemo izgubiti? Ne smemo dovoliti, da jo kar koli ogrozi, ker je natančno takšna, kot mora biti?«

2. odlomek (stran 139)

Dodatna naloga: Kaj veste o človeških pravicah? Poznate dokumente, v katerih so zapisane? Kako je z zakonodajo na področju človeških pravic?³

»Človekove pravice,« je začel, »ti to kaj pomeni?«

/.../

»Danes vsi govorijo o njih. A nečesa ne smeš pozabiti, Lucas Beigne, in to je: človek se sme zaščititi. Samo zakone poglej, pa boš videl, da imam prav. Nekdo, ki strelja v samoobrambi, ne konča v ječi, je tako? Je tako?«

/.../

»Tako je. In veš do kakšnega zaključka počasi prihajam? Da ne moremo več računati na policijo in politike. Ti uživajo v svojih vilah, in če so naša življenja v nevarnosti, jih ni od nikoder. Sami se moramo zaščititi, Lucas, saj nas drugi ne bodo.

/.../

»Mimogrede,« je nadaljeval Benoît, »še ena takšna modna beseda je demokracija. Vsi jo nenehno valjajo po ustih. Veš kaj je demokracija zame? Da lahko rečem, kar hočem. In ljudje niti slučajno niso zreli za demokracijo: po tleh mečejo

---

³ Poglejte si: Splošno deklaracijo človekovih pravic, sprejela in razglasila jo je Generalna skupščina Združenih narodov 10. decembra 1948 z resolucijo št. 217 A (III).

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

odpadke in cesto prečkajo pri rdeči. Močno roko potrebujejo. Tako kot otroci. Dober zgled, nekoga, ki jim bo pokazal, kako je treba.«

3. odlomek, Benoît nagovarja Lucasa, naj naseka lipo na trgu pred župniščem.

Naloga: Poiščite podobne govore Benoîta, razmislite, kako vplivajo na Lucasa.

»Znanje brez dejanj je neetično /.../. In naše dejanje bospremenilo politično stanje, Lucas! Če v gozdu posekaš drevo, se ne zgodi nič. Če pa nažagaš prav to lipo, se spremeni vse! Ne takoj, seveda, a po nekaj dneh zagotovo. Povem ti: to četrto bomo napravili spet varno.«

4. odlomek, Alexovo glasno prepričanje o priseljencih tik pred napadom z molotovkami in prigovarjanje Benoîta (strani 200, 201).

Alex:

»Kukavice so, ki hočejo zasesti gnezdo, ki smo ga spletli mi. «

/.../

»Sami so si krivi,« je nadaljeval. »Ne bi smeli priti sem. Če ne b bilo tujcev, tudi rasistov ne bi bilo.«

Benoît:

»Poglej, kaj počnem. Mar s tem, ko sem za stvar pripravljen tvegati življenje, ne dokazujem, da imam prav? Sem videti kot nekdo, ki bi dal svoje življenje za laži?«

/Lucas je na vrsti, da vrže molotovko, vendar omahuje. Benoît izbira besede naprej./

»Zdaj ne moreš odnehati,« je rekel, ko je videl, da me bo še treba prepričevati. V njegovem glasu ni bilo grožnje, prej zaskrbljenost. »Potapljajoče ladje ne moreš kar tako zapustiti. Odločil si se. Del poti si šel z nami in zdaj ne moreš več nazaj. Preveč veš. Pa ne da bi bil jaz maščevalen. Veš, da nisem. A pomisli na Alexa. Zelo je občutljiv in ne mara ljudi, ki nam najprej izkažejo zaupanje, potem pa se od nas odvrnejo. Jaz temu pravim, da si je nekdo pač premislil, po njegovem gre za izdajo. Ko bo slišal, da si nas pustil na cedilu, ga bo težje pomiriti. Saj sam veš, kakšen je. Seine Ehre heißt Treue, če me razumeš.«

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Sledil je mojemu pogledu.

»Ta bajta je navadna podrtija,« je nadaljeval. »V resnici sploh ni človeško, da nekoga nastaviš v njej. Torej ne gre za to, da tujcem ne bi privoščil dobrega življenja. Samo tukaj nimajo kaj početi. Gre za vprašanje zemljepisa, ne rasizma ali česar koli drugega.«

Še vedno se nisem premaknil. Benoît je postajal nestrpen. Predolgo je trajalo in lahko bi naju kdo videl.

»Saj ne boš odgovoren ti. Jaz bom. Ti boš samo opravljal svojo nalogo.«

Naloga: Razmislite, kako obrne svoje besede Benoît na koncu – po zaslišanju, v novinarskem intervjuju, na koga zvrne vso krivdo in odgovornost: (248)

»Glejte, tudi mi hočemo tujce spraviti iz naše dežele, a na človeški način. Nikoli ne bi šli tako daleč kot Beigne.« /.../

6. 2 Poigravanje z imeni

Naloga: Razmislite o pomenu imen oseb, krajev, ulic ... Kaj nam sporoča izbira imen – poigravanje z besedami, posmeh, kritiko, vsebinsko težo ...?

Nekaj imen iz romana in njihovih pomenov:

Lucas Beigne:

Lucas

Po eni razlagi je ime *Lucas* skrajšano iz *Lucanus* v pomenu »tisti, ki izhaja iz južne italijanske pokrajine Lukanije«. Po drugi razlagi pa ga podobno kot ime *Lucius* povezujejo z latinsko besedo *lux*, v rodilniku *lucis*, v pomenu »svetloba, sijaj«. ⁴

Ime Lucas je lahko tudi povezan z angleško besedo *lucky*⁵ (srečen). Lucky je pogosto vzdevek, izpeljan iz imena Lucas.

Beigne

V francoščini pomeni zaušnico, klofuto.

⁴ Keber, Janez, Leksikon imen.

⁵ <http://www.thinkbabynames.com/meaning/1/Lucky>: The boy's name **Lucky** \l(uc)-ky\ is pronounced LUK-ee. It is of English origin, and its meaning is "fortunate". Modern name. Lucky is also used as a nickname for **Lucas** and its variants.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Tintin je vzdevek, ki ga sprva Lucasu prilepita Benoît in Alex. Pojasnita, da je to zaradi frizure, je pa res, da je Tintin tipični belgijski stripovski junak⁶.

Benoît

Izpeljan je iz Benedikta (različica tega imena je tudi ime Benito, italijansko ime, npr. Benito Mussolini!), ta prihaja iz latinske besede *benedictus*, ki je deležnik glagola *bene dicere* »lepo, spodobno govoriti, hvaliti; blagoslavljanje.«

Benoît stanuje na Machiavelli⁷ 69.

Felix Stockx:

Ime Felix je latinsko, »pomeni ploden, rodoviten; uspešen, srečen, blažen; srečenosen; slasten, zdravilen. /.../ je z imenom Feliks sorodno tudi ime Fortunat, /.../ iz latinskega pridevnika *fortunatus* srečen, blažen; premožen, bogat.⁸«

Caitlin Rose Meadows:

Caitlin je različica imena Katarina, pomeni čista.

Rose je roža, vrtnica.

Meadows: pomeni travnat.

In še naloga: Maček Kopernik? Njegova vloga v romanu, njegovo ime?

⁶ Več o Tintinu: http://www.siol.net/kultura/novice/2009/01/80_let_tintina.aspx (»Tintin poseblja univerzalne vrednote. Je večno mlad, pošten, neutrudljiv raziskovalni novinar, ki se bori proti krivicam vseh vrst ...«); http://en.wikipedia.org/wiki/The_Adventures_of_Tintin.

⁷ Glejte 1. opombo - razlago o obritoglavcih, njihovi subkulturi.

⁸ Za razlago vseh imen glejte 3. In 4. opombo.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

7 Pisateljičino razmišljanje o pisanju, o romanu Padec, o vprašanjih, ki jih načanja, odgovorih, ki jih morda ne daje ...

Anne Provoost: Če škratje ne obstajajo ...⁹

Pred nedavnim me je moj najstarejši sin Cornelius vprašal: »Mami, če škratje ne obstajajo, zakaj imamo besedo zanje?« Pomembno vprašanje, res, prepričan je bil, da imam nanj kot pisateljica odgovor. Povedala sem mu, da so nekoč ljudje verjeli, da določene reči obstajajo in so zanje njih izumili besede. Sprva se je moj odgovor zdel prepričljiv. Toda z odgovorom kar nisem bila zadovoljna, dejansko me je vprašanje od takrat preganjalo. Ali beseda za neobstoječe izraža upanje, vero, da nekaj lahko obstaja, da bi moglo obstajati? Ali vsebuje element strahu: Poimenujmo to, mislimo o tem, medtem ko smo budni, da nas to ne bo obiskalo v sanjah? Ne vem. Nekoč sem slišala sina in hčer, kako se pogovarjata. Sin je ugotavljal, da neskončnost ne obstaja in morala sem se strinjati z njim. Kljub temu je neskončnost beseda, pojem, ljudje ga celo uporabljajo za zahtevne račune. Ali upamo, da obstaja neskončnost? Se je bojimo? Vprašanja so me gnala v razmišljanje, da zgodbe, ki se v resnici ne zgodijo, da neobstoječe situacije, ki jih doživijo neobstoječe osebnosti na neobstoječih krajih lahko pridejo iz pisateljeve glave z isto ambicijo: pregnati strah, da bi se to sploh lahko zgodilo, hkrati pa si predstavljati, kako bi bilo, če bi se to vendarle zgodilo.

Gotovo je tako moje pisanje. Izmišljam si zgodbe, ustvarjam situacije, v katere umeščam svoje junake, in razmišljam takole: Slabe Stvari se lahko vedno pripetijo tistemu, ki nanje ni pripravljen; jaz razmišljam o Slabi Stvari, torej sem nanjo pripravljena, zato se mi ne bo zgodila. Najprej si predstavljam, da se Slaba Stvar dogaja meni. Poskušam videti, kako se odzivam, ali ukrepam razumsko ali nagonsko. Ali me zajame panika ali ostanem mirna? Roman Padec je nastal iz vprašanja, kaj bi storila, če bi moj bližnji obtičal v gorečem avtu. Bi mu zmogla poškodovati roke, da bi ga rešila? Pa prav roke, ki so zanj, za pisatelja, najbolj

---

⁹ Prevod Mateja Črv Sužnik, izvirnik je objavljen na spletni strani pisateljice: www.anneprovoost.com.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

dragocene? Kmalu zamenjam ljubljene s fiktivno osebo. Tako lažje razmišljam o groznih rečeh. Tako se znebim tabuja, ki ga vsi poznamo: Ne misli teh groznih reči! In planemo pokonci, da prižgemo radio in presekamo neprijetni tok misli.

Neobstoječe osebe v neobstoječih situacijah mi dovolijo, da pustim radio ugasnjen. Zato ker ni nič res, ker je vse le fikcija. Tako lahko kopljem naprej. Ljudje so domnevali, da sem hotela napisati knjigo proti rasizmu in desničarskemu ekstremizmu. Pa ni tako. Hotela sem pisati o težkih, strašljivih odločitvah. Desničarski ekstremizem je orodje, ki pokaže, v kaj lahko odločitve vodijo. Ekstremizem in izbira imata nekaj skupnega: o obeh lahko veliko govorim, razumem pa ju ne. Vredno je več let pisati roman o stvareh, ki jih ne razumeš. Če bi nenadoma razumela, bi to roman ubilo. Moje začetno vprašanje je bilo, kako izbiramo, kako bi se v taki dilemi odločala sama.

Z besedami za stvari, ki ne obstajajo, z besedami za neobstoječe osebe v neobstoječih situacijah prikličemo upanje: ko bi le palčki obstajali, ko bi le obstajala oseba, kot je zobna miška, ko bi le v gozdu živel samorog. Kje je torej upanje v zgodbi o rasizmu, molotovkah, pohabljenosti in šibkem značaju? Ne gre za upanje, da se bodo v prihodnjih generacijah stvari obrnile na bolje ali da rasizem kmalu ne bo več obstajal, zgodbe so ponavadi manj ambiciozne. Toda ali je upanje, da roman lahko pove nekaj o tem, kako ravnati v primerih rasizma in fašistične retorike? Ali o izbiri v težkih situacijah? Ali nas uči, kako razlagati zgodovino naslednjim generacijam? Nisem prepričana ... Ljudje pravijo: »V romanu pokažete, da Lucasova mama ne ravna prav, ker ne pove sinu o dedkovi preteklosti.« Nisem prepričana. Ne strinjam se z idejo, da je resnica vedno prava pot. Ljudje pravijo: »V romanu pokažete, da se mlade močne osebnosti lahko rešijo krivde prejšnjih generacij.« Nisem prepričana. V filmu reče Lucas: »Mogoče se nekaterih stvari ne da odpustiti.« Morda ima prav. Ljudje pravijo: »Če nimate odgovorov, ne ponujate nobene rešitve.« In potem seveda citirajo Padec:

» Medtem ko sem stal in opazoval pretep, me je nenadoma presunilo spoznanje, da je življenje preprosto neznosno. Naj se še tako izmikaš, udarcem ne uideš in slej ko prej se moraš, ves razbolen ter ponižan, ukloniti. Prisiljen si izbirati in

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

vsaka izbira je napačna. A takrat v Cerclu sem šel predaleč – nisem mogel izbirati, zato sem ostal in čakal, da bo vse skupaj minilo.«

Imajo prav, to je v besedilu. Tega ne morem zanikati. To je zato, ker občutek obupa obstaja in ga je torej treba izraziti. Toda obup ni edino čustvo. So še mnoga druga. Nekaj jih je v romanu, najpomembnejše je upanje. Vprašali me boste: Toda kje je upanje, ali si kdo prizadeva za spravo? Ali nimate želje po resničnih spremembah? Seveda imam želje, vendar ne tako velikih. Želim le stopiti v tuje čevlje, v tujo kožo, postati nekdo drug, postati nekdo, kar v resničnem življenju ne morem biti. Dober roman (dober film) razširi moja obzorja in osvobodi moje misli. Mar ni prav istovetenje z nasprotnikom, tekmecem, partnerjem nujno za razumevanje in spravo?

Ko berem, uživam, če se lahko poistovetim z osebami. Toda užitek je hitro uničen, kadar se v romanu preveč prepoznam. Neham brati, ko se zavem, da berem o sebi, čeprav je zgodba mojstrsko napisana. Hočem, da me zgodba prestavi v drug svet. Želim, da so povedane stvari drugačne od mojih osnovnih predstav in je zato o njih težko razmišljati. Mladi mi rečejo: »Ne razumete nas, mladih. Nismo kot Lucas. Imamo hrbtenico.« Tedaj jih izzovem: molotovke pogosto mečejo prav mladi. Ta zgodba je lahko vaša vaja, da se vživite v takega človeka. Morda niste kot on. Morda niti ne želite biti kot on. Lahko ste nadarjeni in imate močno voljo, tako lahko postanete sodnik. In nekega dne najdete šibkega Lucasa na zatožni klopi in takrat boste morda bolje razumeli, kaj ga je gnalo v taka dejanja.

Roman ne more storiti veliko. Lahko je le preizkusni kamen za bralca. Bralec se lahko preizkusi v vlogi, ki je nima in je celo noče imeti. Povabljen je na kriva pota. Bolj kot karkoli drugega, Padec govori o večplastnosti ljudi. Posebej še mladih. Lucasovemu padcu bi lahko sledil vzpon: lahko bi pomagal iskalcem azila. Osebo spremljamo med padcem, toda za mladega je veliko možnosti, da spet najde pravo pot. Če odrasel človek vrže molotovko na begunski center, je bolj zgubljen od mladega, ki stori isto. Distanca, ki sem jo ustvarila, ko sem umestila raje Caitlin kot ljubljene v goreč avto, pomaga bralcu na enak način, kot pomaga meni. Roman postane plašč, ki si ga nadene in nekaj časa nosi. Izkusil je situacijo, ne da bi bil sam ogrožen. Kar knjiga pravi, bo zbledelo, ne glede, ali zagovarja spravo ali ne.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Pomembno je, da je roman osvetlil, da je odločanje težavno, ne glede na izbiro, ki jo imajo junaki, in osvetli razumevanje, da ima vsak argument, celo politično, moralno sporni, svojo težo. Bolj pomembno kot vprašanje, kdo je kriv, je pomemben problem podedovane krivde proti posameznikovi krivdi, in zavedanje različnih vrst krivde, tudi v drugih življenjih in drugih situacijah. Všeč mi je ideja, da roman spominja na mišnico. Zvabljeni ste vanjo z dobro spletko in jezikom, ki priklicuje jasne podobe, nato odkrijete, da čeprav želite ven, ni nobene poti nazaj. Hočete verjeti: »Nisem tak, ne morem se primerjati s to osebo,« toda knjiga vas je že pograbila in se vas drži kot druga koža.

7. 1 Vprašanje izbire, vprašanje težke, strašljive odločitve ...

Roman nenehno govori o izbiri. Opozarja na nujnost izbire, včasih že kar kriči o grozi izbiranja, torej o grozi človeške svobode.

Naloge:

Pred katere izbire, odločitve je postavljena Lucasova mama?

Katere izbire, odločitve so na voljo Lucasu?

Ali bi bila Lucasova pot lahko drugačna? Kaj bi moral na poti do spoznanj, do resnice, tolerantnosti, prave izbire prijateljev storiti sam? Kje na poti naj bi mu pomagala mama?

7. 2 Jeza, sovraštvo ...

Naloga:

Razmislite, kdaj in kolikokrat se v romanu pojavlja jeza, slaba volja, sovraštvo. Razmislite, ali je sploh mogoče, da bi iz jeze in sovraštva vodila pot drugam kot v bolečino?

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

7. 3 Upanje ...

Lucas je iskalec pripadnosti, ljubezni in resnice. Pri svojih štirinajstih se ujame v past manipulativnih neonacistov, stori nepopravljive reči, njegova dejanja imajo grozljive posledice ... Toda ... Lucas ni človek predsodkov niti molka niti bega, ne išče opravičil, sedaj pozna pot, ni več ne jezen ne sovražen, takoj se vrže na delo, pripravlja drva, da bi priseljenske družine v samostanskem zatočišču laže prebile zimo. Caitlin mu reče: *»Pri tebi mi je najbolj všeč, da si negotov. Drugi fantje so tako zelo prepričani vase. Vse vedo. Ti pa ne. Ti si o vsem dvomil in tega sploh nisi poskušal prikriti. To mi je bilo pri tebi res zelo všeč.«* Seveda pa po premolku še doda: *»Ampak zdaj vem, da imaš zaradi tega tudi temno plat.«* (260)

Lucas pa ve, da mora in more temno plat premagati.

Ve še nekaj: da je na svetu treba domišljije in ne reda. Pred časom se je skliceval na Benoïta:

»Benoït je rekel, da je to naša poslednja možnost, če hočemo spet vzpostaviti red.« (257)

Caitlin mu je odvrnila:

»Red?! Tega si želiš? Upala sem, da ti je jasno vsaj to! Nič ni tako bedno in oropano domišljije kot red!« (258)

Upanje?

»Zakaj zmeraj tako hitiš?« je nekoč Caitlin vprašal Lucas.

Odgovorila mu je: *»Ker mi je namenjeno, da bom zmagovalka!«* (11)

Caitlin je rojena zmagovalka. Njena mama je premagala smrt. Sama je polna svetlobe in veselja, odprta za vse na tem svetu, pleše lahko brez glasbe in morda celo brez stopala.

Caitlin je res zmagovalka, je upanje, je vse tisto, v kar se dviga tudi Lucas sam.

In bralec z njim.

8 Dodatne naloge

Napišite eseje ali kritike ali nove (kratke) zgodbe z naslovi:

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

- Vsi cvetovi bodočnosti so v semenu sedanjosti. (kitajski pregovor)
- Zgodovina je učiteljica življenja. (latinski pregovor)
- Zgodovina se kot idiot mehanično ponavlja. (Paul Morand)
- Od Tintina do skina

9 Zaključek

Padec je izjemno sporočilen roman, čeprav nikakor ni nosilec nekakšnega enournega sporočila. Nasprotno: njegova sporočilnost je v vprašanjih, v pogledih na odstrte reči, tako boleče reči, da nas je groza – nas samih, naših nepredvidljivih odločitev in dejanj, naše preteklosti, ki je vendar del našega današnjega sveta.

In kot tak in samo kot tak nam roman morda pomaga spregovoriti o nujnem prizadevanju za poznavanje resnice, odpuščanje, za ljubezen in spoštovanje soljudi, takih in drugačnih ...

Napisan je v izbrušenem slogu, kar gre vsebinsko bogatemu romanu. Kot tak – mladinski roman, roman s tabuizirano tematiko, s problemom posameznika in družbe, posameznika in družine, s problemom odnosa do zgodovine, do razlaganja in sprejemanja preteklosti, s problemom rasne nestrpnosti, sprejemanja drugih in drugačnih – nudi neizmerne možnosti interpretacij, tudi didaktičnih, metodičnih obravnav romana.

Viri, literatura:

Provoost, Anne, 2005: Padec. Prevedla Mateja Seliškar Kenda.

MIŠ (Zbirka Zorenja): Dob pri Domžalah.

Provoost, Anne, If goblins don't exist ...

(<http://www.anneprovoost.be/en/index.php/Vallen/AnalyseThoughtsVallen>)

Ambrož, Darinka idr. 2008: Od branja do znanja, Književnost 1. Učbenik za slovenščino v 1. letniku srednjega strokovnega izobraževanja. DZS. Ljubljana.

Eco, U. (2005): O literaturi. Učila International. Tržič.

Keber, Janez ,1988: Leksikon imen. Mohorjeva družba: Celje.

Mateja Črv Sužnik

Padec - roman, ki si ga zapomniš za zmeraj

Kos, Gaja, recenzija o Padcu na strani Literature: <http://www.airbeletrina.si/> , in sicer na <http://www.ljudmila.org/ludliteratura/clanki.php?i=190&p=199>.

Krakar Vogel, Boža (2004): Poglavlja iz didaktike književnosti. DZS. Ljubljana.

Oddaja o knjigi na RTV:

<http://www.rtv slo.si/knjiznicazamlade/arhiv.php?op=read&id=211>.

Pečjak, Sonja, Gradišar, Ana (2002): Bralne učne strategije, Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.

Vončina, Danijel, 2005: Anne Provoost: Padec. V: Mladina, št. 47. Mladina, časopisno podjetje d. d.: Ljubljana.

Učni načrt Slovenščina v srednjih strokovnih šolah. (1998). ZRSŠ. Ljubljana.

Katalog znanja (slovenščina, 476 ur) za srednje strokovno izobraževanje. Katalog znanja je določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 89. seji dne 30. 3. 2006. MSS: Ljubljana.